

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בהר בחוקותי

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 390)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת בהר בחוקותי התשפ"ה

"וְזָכַרְתִּי אֶת פְּרִי־יָדַי יַעֲקֹב"

א. במסכת מגילה ¹, מצינו לדבריו של רבי שמעון בן אלעזר:

"עזרא, תיקן להן לישראל -

שיהו קורין קללות שבתורת כהנים, קודם עצרת,

ושבמשנה תורה, קודם ראש השנה".

והקשתה הגמרא:

מאי טעמא?

והביאה הגמרא, לתירוצו של אביי, משמו של ריש לקיש:

"כדי שתכלה השנה וקללותיה".

והקשתה הגמרא:

"בשלמא, שבמשנה תורה איכא, כדי שתכלה שנה וקללותיה,

אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא?".

ותירצה הגמרא:

"אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן ², 'ובעצרת על פירות האילן'".

והנה, בדברי הגמרא הנ"ל, יש לעיין:

היאך ובמה נחשב "עצרת" לראש השנה, שעל ידו "תכלה שנה וקללותיה"?

והנה, כתב הגה"ק רבי צדוק הכהן זיע"א מלובלין ³:

¹ לא' ע"ב.

² ראש השנה, פרק א' משנה ב'.

³ בספרו הקדוש "פרי צדיק", פרשת "בחוקותי", אות י'.

"צריך להבין, הא עיקר מאכל האדם היא הלחם,
כמו שכתוב ⁴, 'כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יְחִיָּה הָאָדָם'.
ובפסח, העולם נידון על התבואה ⁵,
והיה לו לתקן שיקראו קודם, מהאי טעמא?".
וביאור דבריו הקדושים:
שמחמת ובחג הפסח נדונים על התבואה, ומן התבואה מכינים את הלחם, שהוא
עיקר מאכלו של האדם,
אם כן, היה ראוי יותר לקרוא בתורה בציבור את פרשת "בחוקותי", קודם חג
הפסח,
בכדי שכבר אז "תכלה השנה וקללותיה".
ותירץ רבינו זיע"א:
"אך העניין, שקודם הקלקול מאדם הראשון, ניתן רק פרי העץ למאכל אדם,
וכמו שנאמר ⁶, 'וַיֵּטֶע ... גֶּן עֵדֶן'.
ונטיעה, היא באילנות.
אך אחר הקלקול, 'וַאֲכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' ⁷.

⁴ דברים, ח' - ג'.

⁵ ראש השנה, פ"א מ"ב:

"בארבעה פרקים העולם נידון -

בפסח, על התבואה,

בעצרת, על פירות האילן,

בראש השנה, כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון ...

ובחג, נידוןין על המים".

⁶ בראשית, ב' - ח'.

⁷ בראשית, ג' - יח'.

רק, 'כִּינּוֹן שֶׁשָּׁמַע אָדָם הָרֹאשׁוֹן כֵּן, הִזְיָעוּ פָּנָיו,
אָמַר, מָה אֲנִי נִקְשָׁר לְאַבוֹס כְּבִהְמָה?
אָמַר לוֹ הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְהִזְיָעוּ פָּנָיִךְ, תֹּאכַל לֶחֶם⁸,
והיֵינוּ, שִׁיחִיה לֹו טוֹרַח, לַעֲשׂוֹת מַחִיטָה לַחֵם.
וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ⁹, 'כִּמָּה יִגִּיעוֹת יִגַּע אָדָם הָרֹאשׁוֹן, עַד שֶׁמִּצָּא פֶת לֹאכּוֹל, חֹרֵשׁ וּזְרַע'
וְכוּי¹⁰.
אֲבָל, קוֹדֶם הַקְּלָקוֹל, אִף חִיטָּה הִיָּה מִיֵּן אֵילָן, וְהִיָּה גִדֵּל עָלָיו גְּלוֹסְקָאוֹת,
כְּמוֹ שִׁיחִיה לַעֲתִיד¹¹,
וְעִתִּידָה חִיטָּה, שֶׁתִּיתַמֵּר כְּדָקֵל¹² ...

⁸ בְּרֹאשִׁית רַבָּה, פֶּרֶשָׁה כ', י'.
⁹ בְּרֻכּוֹת, נח' ע"א.
¹⁰ שֵׁם בִּגְמָרָא:
"בֶּן זֹמָא, רָאָה אוֹכְלוֹסָא עַל גַּב מַעְלָה בְּהַר הַבַּיִת,
אָמַר, בְּרוּךְ חֲכָם הַרְדִּים, וּבְרוּךְ שֶׁבְּרָא כָל אֱלֹו לְשִׁמְשָׁנִי ...
הוּא הִיָּה אוֹמֵר -
כִּמָּה יִגִּיעוֹת יִגַּע אָדָם הָרֹאשׁוֹן עַד שֶׁמִּצָּא פֶת לֹאכּוֹל,
חֹרֵשׁ, זְרַע, וְקִצְר, וְעֵמֶר, וְדֹש, וְזֵרָה, וּבִרְר, וְטַחָן, וְהַרְקִיד, וְלֹש, וְאַפָּה -
וְאַחֲר כֵּךְ אָכַל,
וְאִנִּי מִשְׁכִּים וּמוֹצָא כָל אֱלֹו מִתּוֹקֵנִין לִפְנֵי.
וְכִמָּה יִגִּיעוֹת יִגַּע אָדָם הָרֹאשׁוֹן עַד שֶׁמִּצָּא בִּגְד לְלִבּוֹשׁ -
גִּזְז, וְלִבָּן, וְנִפְץ, וְטוֹה, וְאַרְג, וְאַחֲר כֵּךְ מִצָּא בִּגְד לְלִבּוֹשׁ,
וְאִנִּי מִשְׁכִּים וּמוֹצָא כָל אֱלֹו מִתּוֹקֵנִים לִפְנֵי.
כָּל אוֹמוֹת שׁוֹקְדוֹת וּבָאוֹת לִפְתַּח בֵּיתִי, וְאִנִּי מִשְׁכִּים וּמוֹצָא כָל אֱלֹו לִפְנֵי".
¹¹ שֶׁבֶת, ל' ע"ב:
"יֵתִיב רַבֵּן גַּמְלִיָּאל, וְקָא דְרִישׁ, עִתִּידָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁתּוֹצִיא גְּלוֹסְקָאוֹת".

והאילנות שנטע הקדוש ברוך הוא בעצמו בגן עדן, היה מתקיים לעולם, ולא היה צריך שום נטיעה ועבודה ...

ורק אחר הקלקול, נאמר לו 'בְּזַעַת אֶפְיךָ תֹאכַל לֶחֶם',

שיהיה נצרך לעבודה וטורח, וכמה יגיעות יגע וכו'.

ובעצרת, שהיא זמן מתן תורה, דכתיב ¹³, 'אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹקִים אֲתֵם',

שיהיה התיקון כמו קודם החטא, שלא יהיה מיתה ¹⁴,

וכתיב ¹⁵, 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כְּהָנִים' וגו' -

שאז לא היו ישראל רק פנויים לתורה ועבודה, כמו קודם הקלקול, והיה מתבטל אז כל היצר הרע וקלקול הנחש,

וממילא, מאכל אדם היה רק פירות האילן, כמו שהיה קודם קלקול אדם הראשון,

ורק אחר החטא, חבלתם מעשיכם, 'אֲכֹן כְּאָדָם תָּמוּתוֹן' ¹⁶.

מכל מקום, כשבא עצרת, הוא הזמן בכל שנה לתקן הקלקול ראשון מאדם הראשון, וכמו שהיה במתן תורה,

וזהו 'בעצרת על פירות האילן'."

ומדבריו הקדושים, נשכיל ונבין, היאך ובמה נחשב עצרת לראש השנה:

שכן, אותו היום, הוא ראש השנה לתיקון אותו החטא של אדם הראשון, וכמו שנתבאר.

¹² כתובות, קיא' ע"ב:

"אמרו, עתידה חיטה שתיתמר כדקל, ועולה בראש הרים".

¹³ תהילים, פב' - ו'.

¹⁴ עבודה זרה, ה' ע"א:

"אני אמרתי אלהים אתם, ובני עליון כולכם'. חבלתם מעשיכם, 'אכן, כאדם תמותון'."

¹⁵ שמות, יט' - ו'.

¹⁶ תהילים, פב' - ז'.

ב. על מאמר הכתוב בפרשת "תצווה"¹⁷, "וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ, שָׁמֶן זֵית זָךְ כֶּתִית לַמָּאֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"ירמוז באומרו 'תצווה', על דרך אומרים ז"ל¹⁸ -

כי כל תלמיד חכם, יש לו ניצוץ מנשמת משה,

ולזה, רבותינו ז"ל¹⁹, היו קוראים זה לזה - **משה**, כי הוא זה המְדַבֵּר - **בבחינת נפש הלומדת תורה.**

והוא אומרו, 'וְאַתָּה תִּצְוֶה', על דרך אומרו²⁰, 'פִּי מְלַאכְיוֹ יִצְוֶה לָךְ',

שהוא לשון צוותא, ליווי לאיש ישראל הנכבדים,

וכבר ידעת, כי אין חשיבות, אלא באמצעות עסק התורה.

ובחר ה', לרמוז רמז זה במצוות שמן, כי הוא בחינת התורה, שהוא אור העולם.

ועיין בפסוק שאחר זה".

ובהמשך דבריו, כתב רבינו זיע"א:

"ובדרך רמז, יתבאר הכתוב - על דרך מאמר, הובא בספר זוהר חדש²¹, כי ד' גליות של ישראל²², כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד²³,

¹⁷ שמות, כז' - כ'.

¹⁸ "תיקוני זוהר", תיקון סט'.

¹⁹ שבת, קא' ע"ב.

²⁰ תהילים, צא' - יא'.

²¹ בראשית, דף ח' ע"א.

²² ארבעת הגלויות, הם:

בָּבֶל, מִדִּי, יוֹן, אֲדָמ.

ויעוין עוד, במדרש (בראשית רבה, פרשה מד', יז'), על הפסוק (בראשית, טו' - יב'), "וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ לְבֹא, וַתִּרְדָּמָה נֶפֶלָה עַל אֲבָרָם, וַהֲנֶה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֹת עָלָיו", מה שדרשו בזה.

²³ היינו:

גלות הראשון, נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום,

ב', נגאלו בזכות יצחק,

ג', בזכות יעקב,

וה-ד', תלוי בזכות משה.

ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וזה הוא שרמז הכתוב כאן, באומרו, 'וְאַתָּה תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', על דרך 'כי מְלַאכָיו יִצְנֶה'²⁴,

או, על דרך אומרים ז"ל²⁵, 'אין צו אלא מלכות', כי הוא ימלוך עלינו לעתיד,

ותנאי הוא הדבר, שיעסקו ישראל בתורה.

וזה הוא אומרו, 'וַיִּקְחוּ אֶלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ' -

ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה השמן מאיר לעולם, כך התורה ...

ודקדק לומר, 'זָךְ' -

שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים, שהם לקנתר חלילה וחס, או להתגדל

וכדומה, אלה הם שמריה.

ואמר עוד 'כִּתִּית' -

פירוש, שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכוחם,

בזכות אחד מן האבות הקדושים.

²⁴ תהילים, צא' - יא'.

²⁵ יעו"ן בספר שמואל (א', יג' - יד'):

"וְעַתָּה מִמְּלַכְתְּךָ לֹא תִקָּוֶה, בְּקֶשׁ יְהוָה לֹא אִישׁ כָּלִבָּבוֹ, וַיִּצְוֵהוּ יְהוָה לְנָגִיד עַל עַמּוֹ, כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה".

ומבואר שם:

שלשון "צו", פירושו "מלכות".

על דרך אומרו ²⁶, 'זאת התורה אדם כי ימות' ²⁷, וכו'.
וביאור דבריו הקדושים, כך הם, דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ²⁸:
'ר' יוסי בן חלפתא, הנה יתיב קמיה דר' יצחק,
אמר ליה, מידי שמיע ליה למר, על מה אתאריך יומא דמשיחא מן גלותא דא?
אמר ליה, לא אתאריך, אלא, על ביטול אורייתא!
דהכי שמענא מרב המנונא סבא, תלתא גליות גלו ישראל, וחזרו בזכותהון דתלתא
אבות,
וגלותא רביעאה, בזכותא דמשה תחזרו!
תא ואחזי לך, לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה,
שנאמר ²⁹, 'ויאמר ה' על עזבם את תורתיו'.
אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,
עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,
שנאמר ³⁰, 'זכרו תורת משה עבדי',
כד יתובין ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם.
על כן נאמר בתורה ³¹, 'תורה צוה לנו משה', כדי לשמרה ולעסוק בה,
ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' -
'מורשה', דא מסכנותא הוא,
כמה דאתאמר ³², 'ה' מוריש ומעשיר' -

²⁶ במדבר, יט' - יד'.

²⁷ ברכות, סג' ע"ב.

²⁸ "זוהר חדש", דף ח'.

²⁹ ירמיה, ט' - יב'.

³⁰ מלאכי, ג' - כב'.

³¹ דברים, לג' - ד'.

מלמד, דלא אַתְּנָא מִסְכְּנוֹתָא לְבִרְתִּיָּה דְיַעֲקֹב, אֶלָּא, עַל דְּלֹא אִתְּעִסְקוּ בְּפִיקוּדֵין
דְּאוּרִיִּיתָא³³.

ולפיכך, נתארכה הגלות על עם ישראל:

"כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן
התורה".

והוא מה שציווה ה' יתברך למשה רע"ה:

שמכיוון שבזכותך יגאלו עם ישראל, בגלות הרביעית,

³² שמואל א', ב' - ז'.

³³ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רבי יוסי בן חלפתא, הוה יושב לפני רבי יצחק,

אמר לו, דבר שמוע לו למר, על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו?

אמר לו, לא התארך אלא על בטול תורה!

שכך שמעתי מרב המנונא סבא, שלש גליות גלו ישראל, וחרזו בזכותם של שלשה אבות,

ובגלות הרביעית, יחרזו בזכות משה!

בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה,

שנאמר (ירמיה, ט' - יב'), 'ויאמר ה' על עזבם את תורתִי'.

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עקשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,

שנאמר (מלאכי, ג' - כב'), 'זכרו תורת משה עבדי'.

קשישבו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה (דברים, לג' - ד'), 'תורה צוה לנו משה', כדי לשמרה ולעסק בה,

ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' -

'מורשה', זוהי העניינות,

כמו שנאמר (שמואל א', ב' - ז'), 'ה' מוריש ומעשיר'.

מלמד, שלא באה עניינות לבת יעקב, אלא, על שלא התעסקו במצוות התורה.

לכן, עליך להתחבר ולהתאחד עם עם ישראל, כי "תצוה" הוא מלשון "צוותא",
אך "צוותא" זו, כרוכה בעסק התורה הקדושה, ללא פניות וסטיות כלל ועיקר.

ג. על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן"³⁴, "לא מרבבכם מכל העמים חשק
יהנה בכם, ויבחר בכם, כי אתם המעט מכל העמים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת
חולין³⁵:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

**חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם
לפני³⁶,**

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני³⁷, 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרִי',

למשה ואהרן, אמר³⁸, 'וְנִחַנּוּ מִהִי',

לדוד, אמר³⁹, 'וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ'...

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב, 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרִי'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וְנִחַנּוּ מִהִי'.

**הנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{40 41}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה
רע"ה.**

³⁴ דברים, ז' - ז'.

³⁵ פט' ע"א.

³⁶ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה."

³⁷ בראשית, יח' - כז'.

³⁸ שמות, טז' - ח'.

³⁹ תהילים, כב' - ז'.

"וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבָזוּי עָם."

דהנה, על מאמר הכתוב ⁴², "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך, תנה אתו על ידי, ואני אשיבנו אליך", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ⁴³, דין ⁴⁴, ואידך ^{45 46} - 'ופתה תמית קנאה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ⁴⁷,
'ויקנאו למשה במחנה' ⁴⁸ - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ⁴⁹, 'את שני בני תמית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
'את שני' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ⁵⁰.

⁴⁰ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

⁴¹ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,

ישראל" -

יצחק, שרה, בבקה, בחל, אברהם, לאה".

⁴² בראשית, מב' - לז'.

⁴³ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

⁴⁴ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

⁴⁵ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

⁴⁶ איוב, ה' - ב'.

⁴⁷ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

⁴⁸ תהילים, קו' - טז'.

⁴⁹ בראשית, מב' - לז'.

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א⁵¹ :

"שוב ראיתי בדברי המקובלים⁵², דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת, אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים⁵³, יעקב מלבר ומשה מלגאן,

ופירש הרב של"ה ז"ל⁵⁴, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן⁵⁵, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית",

⁵⁰ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

⁵¹ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

⁵² יעניין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "וּבְגִין כֵּךְ, יַעֲקֹב מֹשֶׁה וַיֹּסֶף כְּחֶדָּא אֶזְלִי".

וענין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזר מלובלין" זיע"א (ערך לב').

⁵³ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

⁵⁴ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

⁵⁵ בראשית, מב' - לז'.

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל^{56 57}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם":

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

ד. במשנה במסכת פסחים⁵⁸, למדנו:

"עֲרֵבִי פִּסְחִים, סָמוּךְ לַמִּנְחָה, לֹא יֹאכַל אָדָם עַד שֶׁתִּחַשֵּׁף.

וְאִפְלוּ עָנִי שְׂפִי שְׂרָאֵל, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיִּסָּב.

וְלֹא יִפְחָתוּ לוֹ מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יֵין, וְאִפְלוּ מִן הַתְּמָחוּי."

ודין זה, פסקו ה"שולחן ערוך" להלכה⁵⁹:

"אִפְלוּ עָנִי הַמִּתְפָּרֵס מִן הַצִּדָּקָה, יִמְכֹּר מִלְּבוּשׁוֹ אוֹ יִלְוֶה אוֹ יִשְׁכִּיר עֲצָמוֹ, בְּשִׁבִּיל יֵין לְ-ד' כּוֹסוֹת."

ובטעם תקנת רבותינו ז"ל בעניין שתיית ארבע כוסות, מצינו ז' טעמים. וכדלהלן:

א. דעת רבי יוחנן משם רבי בנייה⁶⁰:

"כנגד ארבע גאולות,

'לָכֵן אָמַר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם' וגומר⁶¹, 'וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם' וגומר⁶²,

⁵⁶ חולין, פט' ע"ב.

⁵⁷ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

⁵⁸ פ"י מ"א.

⁵⁹ או"ח, סימן תעב' סעיף יג'.

⁶⁰ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

⁶¹ שמות, ו' - ו':

וְהוֹצֵאתִי⁶³, וְהִצַּלְתִּי⁶⁴, וְנִגַּלְתִּי⁶⁵, וְלִקְחַתִּי⁶⁶ יי.

וביאר בזה ה"פני משה":

"ארבע לשונות של גאולה, שהוזכרו בפרשה, כשנתבשרו על גאולת מצרים".

ב. דעת רבי יהושע בן לוי⁶⁷ :

"כנגד ארבעה כוסות של פרעה,

יְכֹסֶס פְּרַעֲה בְּיָדִי⁶⁸, וְאֶשְׁחַט אֶתְּם אֶל כּוֹס פְּרַעֲה⁶⁹, וְנִתַּן אֶת הַכּוֹס עַל כֶּף פְּרַעֲה⁷⁰, וְנִתְּנָה כּוֹס פְּרַעֲה בְּיָדִי וְגוֹמֵר⁷¹ יי.

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

⁶² שמות, ו' - ז':

"ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלהים, וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

⁶³ שמות, ו' - ו':

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

⁶⁴ שמות, ו' - ו':

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

⁶⁵ שמות, ו' - ו':

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

⁶⁶ שמות, ו' - ז':

"ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלהים, וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

⁶⁷ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

⁶⁸ בראשית, מ' - יא':

"וכוס פרעה בידו, ואקח את הענבים ואשחט אתם אל כוס פרעה, ואתן את הכוס על כף פרעה".

וביאר בזה ה"פני משה":

"לפי שבאותו חלום של שר המשקים, נתבשר יוסף הצדיק על הגאולה,

בְּדֶרֶשׁ חז"ל, מקרא ⁷², וְהִנֵּה גֶפֶן לְפָנַי".

וכוונת רבינו זיע"א, לדברי רבותינו ז"ל במדרש ⁷³:

"וַיִּסְפָּר שֶׁר הַמִּשְׁקִים ... וְהִנֵּה גֶפֶן לְפָנַי ⁷⁴ - אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל,

שְׁנֶאֱמַר ⁷⁵, גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תִּסְיַע".

וּבְגֶפֶן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים ⁷⁶ - מִשָּׁה אֶהְיוֹן וּמִרְיָם.

וְהוּא כְּפָרְחָתִי ⁷⁷ - הַפְּרִיחָה גְּאֻלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

עֲלֻתָּה נִצָּחִי ⁷⁸ - הַנִּצָּח גְּאֻלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְהַבְּשִׁילֹו אֶשְׁכַּלְתִּיהָ עֲנָבִים ⁷⁹ - גֶּפֶן שֶׁהַפְּרִיחָה, מִיָּד הַנִּצָּח. עֲנָבִים שֶׁהַנִּצָּח, מִיָּד
בְּשָׁלוֹ.

⁶⁹ בראשית, מ' - יא':

"וְכֹס פְּרֹעָה בְּיָדִי, וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כּוֹס פְּרֹעָה, וְאֶתֵּן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרֹעָה".

⁷⁰ בראשית, מ' - יא':

"וְכֹס פְּרֹעָה בְּיָדִי, וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כּוֹס פְּרֹעָה, וְאֶתֵּן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרֹעָה".

⁷¹ בראשית, מ' - יג':

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֶׁא פְּרֹעָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִשִּׁיבָהּ עַל כַּנָּהּ, וְנָתַתָּ כּוֹס פְּרֹעָה בְּיָדֹו, כַּמִּשְׁפָּט הַרְאִשׁוֹן אֲשֶׁר
הָיִיתָ מְשַׁקְּהוּ".

⁷² בראשית, מ' - ט':

⁷³ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

⁷⁴ בראשית, מ' - ט':

⁷⁵ תהילים, פ' - ט':

⁷⁶ בראשית, מ' - י':

⁷⁷ בראשית, מ' - י':

⁷⁸ בראשית, מ' - י':

י'כוס פ'רעה ב'גדי' ⁸⁰ - מ'כאן ק'בעו ח'כמים, א'רבע כ'וסות ש'ל ל'ילי פ'סח".

ג. דעת רבי לוי ⁸¹ :

"כנגד ארבעה מלכויות".

וביאר בזה ה"קרבן העדה":

כנגד ארבעה מלכויות ששיעבדו את עם ישראל: פ'שדים, מ'די, י'ון, א'דום.

ד. דעת רבנן ⁸² :

"כנגד ד' כוסות של פורענות, שהקדוש ברוך הוא עתיד להשקות את אומות העולם,

י'כי כה א'מר ה' א'להי י'שראל, א'לי, ק'ח א'ת כ'וס ה'יין ה'חמ'ה' וגומר ⁸³, 'כ'וס ז'הב ב'בל ב'יד ה' ⁸⁴, 'כי כ'וס ב'יד ה' ⁸⁵, 'י'מטר על ר'שעים פ'חים, א'ש ו'גפ'רית, ו'רוח ז'לעפ'ות מ'נת כ'וסם' ⁸⁶".

וביאר בזה ה"פני משה":

⁷⁹ בראשית, מ' - י'.

⁸⁰ בראשית, מ' - י'א'.

⁸¹ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

⁸² ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

⁸³ ירמיה, כה' - טו'.

"כי כה א'מר י'הוה א'להי י'שראל, א'לי, ק'ח א'ת כ'וס ה'יין ה'חמ'ה' הזאת מ'די, ו'השק'תה אתו א'ת כל ה'גו'ים, א'שר א'נכי ש'לח או'תך א'ליהם".

⁸⁴ ירמיה, נא' - ז'.

"כ'וס ז'הב ב'בל ב'יד י'הוה, מ'שכ'רת כל ה'ארץ, מ'י'נה ש'תו גו'ים, על כ'ן י'תה'ללו גו'ים".

⁸⁵ תהילים, עה' - ט'.

"כי כ'וס ב'יד י'הוה, ו'י'ן חמר מ'לא מ'סר, ו'י'גר מ'זה א'ך ש'מרי'ה, י'מצו י'שתו כל ר'שעי א'רץ".

⁸⁶ תהילים, יא' - ו'.

"י'מטר על ר'שעים פ'חים, א'ש ו'גפ'רית, ו'רוח ז'לעפ'ות מ'נת כ'וסם".

"כלומר, שמרמזין הן, גם על הגאולה העתידה".

ובביאור העניין, כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א⁸⁷, וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל במדרש⁸⁸:

"וּכְנָגְדוֹן, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁקֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה, לַעֲתִיד לְבֹא,

שֶׁנֶּאֱמַר: 'ה' מִנֵּת חֶלְקִי וְכוּסִי'⁸⁹, 'דְּשִׁנֵּת בְּשֶׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסֵי רְנָנָה'⁹⁰, 'כּוֹס יְשׁוּעָה'⁹¹ - שְׁתֵּי יְשׁוּעוֹת, אֶחָד לִימּוֹת הַמָּשִׁיחַ, וְאֶחָד לִימּוֹת גּוֹג וּמָגוֹג.

אָמַר לוֹ⁹², אֶתָּה בְּשִׁרְתָּנִי בְּשׁוֹרָה טוֹבָה, אֶף אֲנִי מִבְּשָׂרְךָ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה, 'בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יִשָּׂא פָרְעָה אֶת רֹאשְׁךָ'⁹³."

ה. כתב ה"אליה רבה"⁹⁴, משם ה"מטה משה"⁹⁵:

"כוס ראשון, אשר בחר בנו בימי אברהם.

כוס שני, הודאה על גאולת מצרים.

כוס שלישי, כנגד זמן הגלות.

כוס רביעי, כנגד גאולה עתידה".

ו. עוד כתב ה"אליה רבה"⁹⁶, משם ה"מטה משה"⁹⁷:

⁸⁷ סדר ההגדה ופירושה.

⁸⁸ "ילקוט שמעוני", (פרשת "וישב", רמז קמז').

⁸⁹ תהילים, טז' - ה'.

⁹⁰ תהילים, כג' - ה'.

⁹¹ תהילים, קטז' - יג'.

⁹² היינו:

יוסף הצדיק ע"ה לשר המשקים.

⁹³ בראשית, מ' - יג'.

⁹⁴ או"ח, סימן תעב', סעיף קטן יב'.

⁹⁵ סימן תרז'.

"כוס ראשון, שניצולו משיעבוד מצרים, כי בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים⁹⁸ .

כוס שני, יציאת מצרים.

כוס שלישי, שעשה בהם שפטים.

כוס ד', על מתן תורה."

ז. עוד כתב ה"אליה רבה"⁹⁹ , משם ה"מטה משה"¹⁰⁰ :

"כנגד ד' אותיות ה-ו-י-ה."

ובביאור העניין, כתב רבינו בחיי זיע"א¹⁰¹ :

"כוס ראשון של קידוש, כנגד אות יו"ד - שהוא קודש,

וכן הוא אומר¹⁰² , 'שָׁאוּ יְדָכֶם קִדְשִׁי,

כוס ב' שאומר עליו ההגדה, והוא סיפור הניסים, כנגד אות ה"א, שמשם נמשכים הניסים והמכות.

כוס ג' של ברכת המזון, כנגד אות וי"ו, שנקרא 'שְׁמִים',

ממה שכתוב¹⁰³ , 'וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשְּׁמִים'.

ומשם בא המזון, ממה שכתוב¹⁰⁴ , 'הִנְנִי מְמַטֵּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם'.

⁹⁶ או"ח, סימן תעב', סעיף קטן יב'.

⁹⁷ סימן תרז'.

⁹⁸ ראש השנה, יא' ע"א.

⁹⁹ או"ח, סימן תעב', סעיף קטן יב'.

¹⁰⁰ סימן תרז'.

¹⁰¹ שמות, יב' - כג'.

¹⁰² תהילים, קלד' - ב'.

¹⁰³ מלכים א', ח' - לב'.

¹⁰⁴ שמות, טז' - ד'.

כוס ד' שאומר עליו שפוך חמתך, כנגד ה' אחרונה, שהיא מידת הדין. וזה מבואר".

ה. על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ¹⁰⁵, "ובגפן שלשה שריגם, והוא כפרחת עלתה נצה, הבשילו אשכלתיה ענבים", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁰⁶ :
"אמר רבי יהושע בן לוי -

גפן' - זו תורה,

שלשה שריגם' - זה באר עמוד ענן ומן,

והיא כפרחת עלתה נצה' - אלו הבכורים,

הבשילו אשכלתיה ענבים' - אלו נסכים.

רבי ירמיה בר אבא אמר -

גפן' - אלו ישראל,

וכן הוא אומר ¹⁰⁷, גפן ממצרים תסיע'."

וכעין זה, דרשו רבותינו ז"ל במדרש ¹⁰⁸ :

"ויספר שר המשקים ... והנה גפן לפני ¹⁰⁹ - אלו ישראל,

שנאמר ¹¹⁰, גפן ממצרים תסיע'.

ובגפן שלשה שריגם' ¹¹¹ - משה אהרן ומרים.

והוא כפרחת' ¹¹² - הפריחה גאלתן של ישראל.

¹⁰⁵ בראשית, מ' - י'.

¹⁰⁶ חולין, צב' ע"א.

¹⁰⁷ תהילים, פ' - ט'.

¹⁰⁸ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹⁰⁹ בראשית, מ' - ט'.

¹¹⁰ תהילים, פ' - ט'.

¹¹¹ בראשית, מ' - י'.

יְעֻלְתָּהּ נֶצֶחַ¹¹³ - הַנֶּצֶחַ גִּאֲלָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

יְהַבְשִׁילוּ אֶשְׁכְּלֶתֶיהָ עֲנָבִים¹¹⁴ - גִּפֶּן שֶׁהִפְרִיחָהּ, מִיַּד הַנֶּצֶחַ. עֲנָבִים שֶׁהִנְצוּ, מִיַּד בְּשָׁלוֹ.

יְכוֹס פֶּרֶעָה בְּיָדֵי¹¹⁵ - מִכָּאן קִבְּעוּ חֲכָמִים, אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל לַיְלִי פֶּסַח¹¹⁶.

וידועה ומפורסמת, הקושיא בזה:

א. היאך קשורה גאולתן של עם ישראל, לחלומו של שר המשקים?

ב. מה עניין תקנת ארבע כוסות של לילי פסח, עם חלומו של יוסף הצדיק ע"ה?

ג. ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו אברהם חיים שור זיע"א¹¹⁶:

"ונראה לפרש -

לפי שהיה נגזר על ישראל, שיהיו משועבדים במצרים, ארבע מאות ושלשים שנה,

כמו שנאמר¹¹⁷, 'וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה ... יָצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' וְגוֹמֵר,

וכמו שכתב הרמב"ן שם.

ועיקר שיעבודן של ישראל, לא היה אלא שמונים ושש שנה משנולדה מרים,

דלהכי נקראת 'מרים', על שם 'וַיִּמָּרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם'¹¹⁸, כדאיתא במדרש חזית¹¹⁹.

¹¹² בראשית, מ' - י'.

¹¹³ בראשית, מ' - י'.

¹¹⁴ בראשית, מ' - י'.

¹¹⁵ בראשית, מ' - יא'.

¹¹⁶ בספרו הקדוש "תורת חיים", (חולין, צב' ע"א).

¹¹⁷ שמות, יב' - מא'.

נמצא, שלא נשתעבדו, אלא חלק חמישית ממה שהיה נגזר עליהם,

דחמשה פעמים פו', עולה תל' ¹²⁰.

ומהאי טעמא, היה בא שר של מצרים לעכב על ישראל,

שנאמר ¹²¹, 'וְהָיָה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אֶחְרֵיהֶם', כדאיתא במדרש ¹²².

לפי שבא בטענה, שעדיין לא נגמר זמן שיעבודן!

ומהאי טעמא נמי, לא רצה הים לקרוע מתחילה, כיון דאכתי לא נשלם זמן
שנקבע להן!

ונראה -

דהיינו, כשחזרו המרגלים, אמרו ¹²³, 'עָמְלָק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי
וגומר,

אמרו ישראל ¹²⁴, 'נִתְּנָה רֹאשׁ, וְנִשְׁוֹבָה מִצְרַיִם'.

וכי שוטים היו, לחזור ולהיות משועבדים לפרעה?

אלא, לפי שלא נשתעבדו שם, כי אם חלק חמישית,

היו מסופקים בו במשה, שמא הוציאן מעצמו,

¹¹⁸ שמות, א' - יד'.

¹¹⁹ שיר השירים רבה, פרשה ב', א' (יא'), ד"ה "כִּי הִנֵּה הַסֶּתֶו".

¹²⁰ היינו:

באשר קושי השיעבוד, היה רק פו' שנים,

אם כן, הם נטלו בחלקם רק חלק אחד מתוך חמש.

שכן, ה' פעמים פו', עולה בגימטריא למניין תל'.

¹²¹ שמות, יד' - י'.

¹²² "ילקוט שמעוני", (פרשת "שמות", רמז רמא').

¹²³ במדבר, יג' - כט'.

¹²⁴ במדבר, יד' - ד'.

שאילו הוציאן ברשותו של מקום, לא היו עמלק ושאר עובדי כוכבים יושבין ושומרין עליהן להורגן,
וחששו, שלא יגיע להן, כאשר הגיע לבני אפרים שמיהרו את הקץ, ונהרגו ¹²⁵,
לכך, רצו לחזור למצרים, ולהיות משועבדים, עד תשלום תל' שנה.
והנה, ידוע, כי חלומותיהן דשר המשקה והאופה, מאת ה' היתה זאת -
כדי שיגיע הרווחה ליוסף הצדיק בפתרון, כי הגיע השעה שיצא למלך מיד, לולי
שאמר לשר המשקים 'כי אם זכרתני אֶתְּךָ' ¹²⁶,
וכיוון דעיקר חלומותיהן לטובתו של יוסף הוה, שימלך על ידיהן,
ועל ידי כן, יבואו שמה יעקב ובניו,
לקיים מה שנאמר ¹²⁷, 'כי גר יהיה זרעך וגו'.
לכך, הראה לו הקדוש ברוך הוא אז, בחלומו של שר המשקים, את כל הקורות
אשר יגיע על ידו לבני ישראל, עד שיצאו ממצרים,
והודיעו נמי, מהירות הקץ.
והיינו דאיתא במדרש רבה שם ¹²⁸: אָמַר לוֹ, אֶתְּ בְּשָׂרְתְּנִי בְּשׁוֹרָה טוֹבָה, אֶף אֲנִי
אֲבִשְׂרְךָ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה - 'בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים' וכו' ¹²⁹,
דיוסף, הבין, דעיקר חלומו לא בא אלא בשבילו, לבשרו טובתו של ישראל,
משום, דהוה קשיא ליה, ייתורא דחלום למה ליה?
דהוה מצי למימר: והנה שלשה שריגים ענבים לפני, וכוס פרעה בידי, ואשחט וגו'.

¹²⁵ סנהדרין, צב' ע"ב.

¹²⁶ בראשית, מ' - יד'.

ועיין עוד בפירוש רש"י הקדוש, שם.

¹²⁷ בראשית, טו' - יג'.

¹²⁸ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹²⁹ בראשית, מ' - יג'.

ומדנקט, 'וְהִנֵּה גִפֶּן לְפָנַי' ¹³⁰ ... 'וְהִיא כְּפֶרֶחַת עֲלֵתָה נֹצָה, הַבְּשִׁילוּ אֶשְׁכְּלֶתֶיהָ עֲנָבִים' ¹³¹,

שאינ כל זה לעניין שר המשקים, ודאי לבשרו ולהודיעו כל הקורות הוא בא, שיבואו ישראל הנמשלים לגפן מצרימה, להיות משועבדים לפרעה, ולהכי המשילן עתה לגפן, לומר לו: מה גפן זה דורכין אותו ובוטטין בו, ואחר זמן הוא עולה על שולחן מלכים. כך ישראל יהיו משועבדים שמה בעבודת פרך, והכל יהיו דורסין עליהן,

כמה שכתוב ¹³², 'עוֹדֵךְ מִסְתוֹלָל בְּעַמִּי, מִלְשׁוֹן דֶּרֶךְ סִלּוּלָהּ. ואחרי כן, יעלו למדריגה העליונה, להיות כמלכים, כמה שכתוב ¹³³, 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלָכֶת כְּהָנִים'. והכי איתא בהדיא, במדרש פרשת בחוקותי ¹³⁴, דמהאי טעמא נמשלו ישראל לגפן.

ובא נמי, להודיעו מהירות הקץ -

ולהכי נאמר לו ¹³⁵, 'וְהִיא כְּפֶרֶחַת עֲלֵתָה נֹצָה, הַבְּשִׁילוּ אֶשְׁכְּלֶתֶיהָ', שכל זה, למהירות העניין, כדאמר במדרש ¹³⁶, 'גִּפֶּן שֶׁהִפְרִיחָהּ, מִיָּד הִנָּצָה. עֲנָבִים שֶׁהִנָּצוּ, מִיָּד בִּשְׁלוּ'. ומדנאמר לו - 'פֹּס' 'פֹּס', ארבע זימנין ¹³⁷,

¹³⁰ בראשית, מ' - ט'.

¹³¹ בראשית, מ' - י'.

¹³² שמות, ט' - יז'.

¹³³ שמות, יט' - ו'.

¹³⁴ ויקרא רבה, פרשה לו' - ב'.

¹³⁵ בראשית, מ' - י'.

¹³⁶ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

דבחד זימנא הוה סגי, דהוה מצי למימר: וכוס פרעה בידי, ואשחט אותם אל תוכו, ואתן אותו על כף פרעה,

הבין יוסף, דבהא נמי לבשרו הוא בא, לפרש דקרא, שבא להודיע מהירות הקץ, וקאמר, שכל כך ימהר הקדוש ברוך הוא את הקץ, עד שיהא ראוי להן לישראל לשתות בשביל כך ארבע כוסות,

לפי שהכוס רמז לישועה, שנאמר ¹³⁸, 'פוס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא'.

וְרָמַז לוֹ, שיחסר משיעבודן ארבעה חלקים, ולא ישתעבדו אלא חמישית,

לכך, ראוי להן לשתות ארבע כוסות ישועות, על ארבע חלקי ישועות.

אף על גב, דבחלומו דשר המשקה, לא נאמרו 'פוס' 'פוס', אלא שלושה פעמים ¹³⁹, ופעם רביעית, אמר לו יוסף בפתרונו ¹⁴⁰ ?

יש לומר: כיון דשר האופים ראה בחלומו פתרונו דשר המשקים, כדאיתא במדרש רבה ¹⁴¹, לכך, גם פתרונו שייך לחלומו, ועולה למניין.

¹³⁷ היינו:

"וְכֹס פְּרֶעָה בְּיָדִי, וְאֶקַּח אֶת הַעֲנָבִים, וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כּוֹס פְּרֶעָה, וְאֶתֵּן אֶת הַכּוֹס עַל כֶּף פְּרֶעָה", (בראשית, מ' - יא').

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֶׁא פְּרֶעָה אֶת רֹאשׁוֹ, וְהִשְׁיבֵךְ עַל כַּנֶּךְ, וְנִתְּנָה כּוֹס פְּרֶעָה בְּיָדוֹ, כַּמֶּשְׁפֵּט הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מְשַׁקֶּהוּ", (בראשית, מ' - יג').

¹³⁸ תהילים, קטז' - יג'.

¹³⁹ היינו:

"וְכֹס פְּרֶעָה בְּיָדִי, וְאֶקַּח אֶת הַעֲנָבִים, וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כּוֹס פְּרֶעָה, וְאֶתֵּן אֶת הַכּוֹס עַל כֶּף פְּרֶעָה", (בראשית, מ' - יא').

¹⁴⁰ היינו:

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֶׁא פְּרֶעָה אֶת רֹאשׁוֹ, וְהִשְׁיבֵךְ עַל כַּנֶּךְ, וְנִתְּנָה כּוֹס פְּרֶעָה בְּיָדוֹ, כַּמֶּשְׁפֵּט הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מְשַׁקֶּהוּ", (בראשית, מ' - יג').

¹⁴¹ בראשית רבה, פרשה פח', ד'.

והשתא, ניחא מה שקבעו חכמינו ז"ל¹⁴², ארבע כוסות בליל פסח נגד ארבע כוסות הללו,

שהרי, כל עיקר ארבע כוסות הללו, לא נאמרו אלא בשביל כן. כדפירשתי.

ונראה, דלהכי כתיב 'וכוס פרעה ביד יי'¹⁴³, ולא כתיב 'וגביע פרעה', כמו שנאמר גבי יוסף 'ותתן גביעי'¹⁴⁴,

רמז, למה שפירשתי, 'כוס' בגימטריא שמונים וששה,

וכתיב 'כוס' ארבע זימנין¹⁴⁵, רמז, שיחסר מן השיעבוד פו' שנים - ארבע זימנין.

ושמא, להכי כתובים ארבע לשונות של גאולה, 'והוצאתי'¹⁴⁶, 'והצלתתי'¹⁴⁷, 'וגאלתתי'¹⁴⁸, 'ולקחתתי'¹⁴⁹,

¹⁴² ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

¹⁴³ בראשית, מ' - יא'.

¹⁴⁴ בראשית, מד' - ב'.

¹⁴⁵ היינו:

"וכוס פרעה ביד יי, ואקח את הענבים, ואשחט אתם אל כוס פרעה, ותתן את הכוס על כף פרעה", (בראשית, מ' - יא').

"בעוד שלשת ימים, ישא פרעה את ראשו, והשיבך על כנף, ותתן כוס פרעה בידו, כמשפט הראשון אשר היית משקהו", (בראשית, מ' - יג').

¹⁴⁶ שמות, ו' - ו'.

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצלת אתכם מעבדתם, וגאלת אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

¹⁴⁷ שמות, ו' - ו'.

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצלת אתכם מעבדתם, וגאלת אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

¹⁴⁸ שמות, ו' - ו'.

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצלת אתכם מעבדתם, וגאלת אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

¹⁴⁹ שמות, ו' - ז'.

כנגד ד' חלקים, שנגאלו ממנו.

ולחכי כתיב ו'חמשים עלו בני ישראל¹⁵⁰, מחמשים,

שלא נשתעבדו, אלא חלק חמישית.

ולפי מה שפירשתי, נראה -

דהיינו הא דכתיב בפרשת ויגש¹⁵¹, 'למה נמות לעיניך, גם אנחנו גם אדמתנו, קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם, ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה, ותן זרע ונחיה ולא נמות, והאדמה לא תשם. ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה, כי מכרו מצרים איש שדהו, כי חזק עליהם הרעב, ויהי הארץ לפרעה. ואת העם העביר אתו לערים, מקצה גבול מצרים ועד קצהו. רק אדמת הכהנים לא קנה, כי חק לכהנים מאת פרעה, ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה, על כן לא מכרו את אדמתם. ויאמר יוסף אל העם, הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה, הא לכם זרע וזרעתם את האדמה. והיה בתבואת, ונתתם חמישית לפרעה, וארבע הידת יהיה לכם לזרע השדה, ולאכלכם, ולאשר בבתיכם, ולאכל לטפכם.'

ויש לתמוה: דמאי קא משמע לן הכתוב בכל זה? ...

ונראה, דכולה עניינא, להכי נכתב, 'ואת העם העביר אתו לערים'¹⁵² כדאמרן¹⁵³, שלא יאמרו לישראל גולים אתם.

וכי היכי שלא יאמרו מצרים לישראל, עבדים משועבדים אתם לפרעה,

לכך, קנאן לעבדים,

דישראל עבדים לפרעה הו ולא למצרים, דמצרים גופייהו עבדים לפרעה היו,

"ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלהים, וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

¹⁵⁰ שמות, יג' - יח'.

¹⁵¹ בראשית, מז', יט' - כד'.

¹⁵² בראשית, מז' - כא'.

¹⁵³ חולין, ס' ע"ב.

כדפירש רש"י ז"ל בפרשת יתרו ¹⁵⁴, גבי 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, מִבֵּית עֲבָדִים' ¹⁵⁵.

ולפי שראה יוסף, בחלומו של שר המשקים, שעתיד הקדוש ברוך הוא לוותר להן לישראל ד' חלקים משיעבודן, כדפירשתי,

לכך, יוסף נמי, היה נראה לו לוותר להם למצרים ארבעה חלקים משיעבודן, דכיוון שקנאן רק בלחם בלבד, וכמו שאמרו לו ¹⁵⁶, 'קִנְהָ אֶתְּנִי וְאֶת אֲדָמָתִי בְּלָחֶם',

שורת הדין, היה, שיהיו משועבדין ליתן לו כל חמשה החלקים, והוא אמר להן ¹⁵⁷, 'וַיִּנְתְּתֶם חֲמִישִׁית לַפֶּרֶעַה, וְאֶרְבַּע הַיְדֹת יִהְיֶה לָכֶם', הרי שוויתר להם ארבעה חלקי השיעבוד.

ועוד נראה לומר, דלכך וויתר להן יוסף ארבעה חלקי השיעבוד - שאם יבוא שר של מצרים, ויקטרג לפני הקדוש ברוך הוא, לעתיד, כאשר יוותר להם לישראל ארבעה חלקי השיעבוד, כדאיתא במדרש ¹⁵⁸, יהיה לו יתברך מקום להשיב, ויאמר לו: הרי גם לאומה שלך נחסר משיעבודן ארבעה חלקים!

שהרעב והעבדות, נגזר היה על המצריים, מפיו יתברך! שהרי, כשמת יעקב, חזר הרעב כמות שהיה ¹⁵⁹, ויוסף, וויתר נגדם ארבעה חלקים.

¹⁵⁴ שמות, כ' - ב'.

¹⁵⁵ וזה לשון קודשו:

"עבדים למלך היו, ולא עבדים לעבדים".

¹⁵⁶ בראשית, מז' - יט'.

¹⁵⁷ בראשית, מז' - כד'.

¹⁵⁸ "ילקוט שמעוני", (פרשת "שמות", רמז רמא').

¹⁵⁹ תוספתא, סוטה, פ"י ה"ט.

והיינו דאיתא במדרש רבה ¹⁶⁰, ובזהר ¹⁶¹ -

'היָם רָאָה וַיִּנָּס' ¹⁶², מה ראה?

ראה ארונו של יוסף!

דכתיב ¹⁶³, 'וַיִּנָּס וַיֵּצֵא חֲחוּצָה'.

לפי שהים לא רצה לקרוע מעיקרא, בטענה שעדיין נחסרו ארבעה חלקי השיעבוד,

וכאשר ראה ארונו של יוסף, נזכר כי מידה במידה הוא!

כי היכי דיוסף וויתר להן למצריים ארבעה חלקי השיעבוד, כך וויתר הקדוש ברוך הוא לישראל ארבעה חלקי השיעבוד.

ואתי נמי שפיר, הא דכתיב ¹⁶⁴, 'רַק אֲדָמַת הַכְּהֲנִים לֹא קָנָה' -

לפי שצפה יוסף, שאין שבט לוי עתיד להשתעבד לפרעה, וכמו שכתב רש"י ז"ל ¹⁶⁵, וכן איתא במדרש רבה ¹⁶⁶,

והטעם, כתב הרמב"ן ז"ל ¹⁶⁷: ומנהג בכל עם, להיות להם חכמים מורי תורתם. ולכן, הניח להם פרעה שבט לוי, שהיו חכמיהם וזקניהם. והכל סיבה מאת ה'.

ולפי זה, היה לו מקום לעוז"א ¹⁶⁸, לטעון לפניו יתברך: שְׁגֹזֵר וְאָמַר 'כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֲךָ' ¹⁶⁹, סתמא, ומשמע דשבט לוי נמי בכלל!?

¹⁶⁰ בראשית רבה, פרשה פז, ח'.

¹⁶¹ חלק ב', דף מט' ע"ב.

¹⁶² תהילים, קיד' - ג'.

¹⁶³ בראשית, לט' - יב'.

¹⁶⁴ בראשית, מז' כב'.

¹⁶⁵ שמות, ה' - ד'.

¹⁶⁶ שמות רבה, פרשה ה', טז'.

¹⁶⁷ שמות, ה' - ד'.

¹⁶⁸ במסכת בבא בתרא (עד' ע"א), איתא:

ולכך, הניח להן יוסף למצרים, גם כן מורי ענייניהן, דהיינו העובדי כוכבים ומזלות, שלא יהיו משועבדים,

ולכך, לא קנה אדמתן.

אי נמי, איפכא -

לפי שיוסף היה מוכרח להניח לעובדי כוכבים ומזלות של מצרים אדמתן, כי חוק להן מאת פרעה,

לכך, גם הוא יתברך הניח להן לישראל שבט לוי, מורי תורתנו הקדושה, שלא יהיו משועבדים לפרעה,

ולא היה שום מקום לשר מצרים לטעון כלום.

וכיוון דארבע כוסות, הן נגד ארבעה חלקים השיעבוד שנחסר להן, ניחא מה שתיקנום על היין דווקא, ולא בשאר משקים -

לפי שאותן תל' שנים, שנגזרו על ישראל להשתעבד במצרים, כדי לזכותן בחומר השיעבוד,

מזהמת הנחש הוה!

ולכך כתיב ¹⁷⁰, 'וַיִּזְצֹא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבְּרָזָל מִמִּצְרַיִם', דכשם שמצרפין זהב וכסף בתוך הכור להסיר סיגן, כך נצטרפו ישראל במצרים להסיר זוהמתן.

וזוהמת הנחש, בין הוה!

כמאן דאמר ¹⁷¹, עץ שאכל אדם הראשון, גפן הוה.

ולחכי, שלח יוסף לאביו יין ישן, כדאיתא במדרש ¹⁷² -

ששמו של שרו של ים, הוא "רהב".

ברם, בפירוש הרא"ש על התורה (שמות, יד' - כו'), מצינו:

ששמו של שרו של ים, הוא "עוזא".

¹⁶⁹ בראשית, טו' - יג'.

¹⁷⁰ דברים, ד' - כ'.

¹⁷¹ ברכות, מ' ע"א.

ד- 'יין זשן', עולה תל' ¹⁷³,

רמז, שהגיע השעה שתתקיים הגזירה, ד-תל' שנה.

וזהו 'יין זשן', פירוש, מזמן אדם הראשון!

וכיון דויתר להן ארבעה חלקי השיעבוד ד- 'יין זשן', לכך תיקנו ארבע כוסות על היין" ¹⁷⁴.

ז. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁷⁵, "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר, וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר", כתב רש"י הקדוש:

" וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב' - בחמישה מקומות נכתב מלא ^{176 177}, ואליהו חסר בחמשה מקומות ^{178 179},

¹⁷² מגילה, טז' ע"ב.

¹⁷³ היינו:

המילים "יין ישן", עולים בגימטריא 430,

שהם, כמניין ה-תל' שנים.

¹⁷⁴ ויעוין עוד בדברי רבינו זיע"א, שהאריך והרחיב לבאר עוד בעניין נשגב זה.

¹⁷⁵ ויקרא, כו' - מב'.

¹⁷⁶ היינו:

בחמישה מקומות, נכתב שמו של יעקב אע"ה, במילוי האות ו', "יעקב".

¹⁷⁷ ה' המקומות:

א. "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר, וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר", (ויקרא, כו' - מב').

ב. "כֹּה אָמַר יְהוָה, הִנְנִי שֹׁב שְׁבוֹת אֶהְיֶה יַעֲקֹב, וּמִשְׁכְּנֵתִי אָרְחָם, וּבְנֵתָה עִיר עַל תֵּלָה, וְאַרְמוֹן עַל מִשְׁפָּט יֵשֵׁב", (ירמיה, ל' - יח').

ג. "גַּם זָרַע יַעֲקֹב וְדֹד עַבְדִּי אֲמָאס, מִקְחָת מִזְרְעוֹ מִשְׁלִים, אֶל זָרַע אַבְרָהָם יִשְׁחַק וְיַעֲקֹב, כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוֹתָם, וְאַרְמֵתֵם", (ירמיה, לג' - כו').

ד. "וְאֵתָה אֶל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, וְאֶל תַּחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִרְחֹק וְאֶת זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שָׁבִים, וְשֹׁב יַעֲקֹב יִשְׁקָט, וְשָׁאֵן וְאִין מִחֲרִיד", (ירמיה, מו' - כז').

יעקב נטל אות משמו של אליהו, ערבון, שיבוא ויבשר גאולת בניו".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "פינחס" ¹⁸⁰, "לִכְן אָמַר, הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי
שְׁלוֹם", כתב "בעל הטורים":

" 'שְׁלֹם' כתיב, והוא ו' קטיעא ¹⁸¹ ...

ו' קטיעא, כי פנחס הוא אליהו,

וכן 'אַלְיָה' כתיב, חסר ו'.

ויעקוב מלא ו', שנטל ו' מאליהו למשכון,

ה. "לא כאלה חלק יעקוב, כי יוצר הכל הוא, ושבת נחלתו, יהנה צבאות שמו", (ירמיה, נא' - יט').

כן כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א, (סדר מוצאי שבת).

¹⁷⁸ היינו:

בחמישה מקומות, נכתב שמו של אליהו הנביא זכור לטוב, חסר האות ו', "אליה".

¹⁷⁹ ה' המקומות:

א. "ומלאך יהוה דבר אל אליה התשבי, קום עלה לקראת מלאכי מלך שמרון, ודבר אליהם, המבלי אין
אלהים בישראל - אתם הלכים לדרש בבעל זבוב אלהי עקרון", (מלכים ב', א' - ג').

ב. "ולכן כה אמר יהוה, המטה אשר עליה שם לא תגד ממנה, כי מות תמות, וילך אליה", (מלכים ב',
א' - ד').

ג. "ויאמרו אליו, איש בעל שער ואזור עור אזור במתניו, ויאמר, אליה התשבי הוא", (מלכים ב', א' -
ח').

ד. "ויען אליה וידבר אליהם, אם איש האלהים אני תגד אש מן השמים ותאכל אתך ואת חמשיך, ותגד
אש אלהים מן השמים, ותאכל אתו ואת חמשי", (מלכים ב', א' - יב').

ה. "הנה אנכי שלם לכם את אליה הנביא, לפני בוא יום יהוה, הגדול והנורא", (מלאכי, ג' - כג').

כן כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א, (סדר מוצאי שבת).

¹⁸⁰ במדבר, כה' - יב'.

¹⁸¹ היינו:

מילת "שלום", כתובה בספר התורה "שלים",

שכן, האות ו' נקטעה, ונראית כמו האות י'.

עד שיבא עם המשיח, ויגאל את בניו.

וזהו ¹⁸², 'יגל יעקב ישמח ישראל',

'ישמח', אותיות 'משיח',

ש'ישמח לימות המשיח, ויחזור ה-נ', ויהא אליהן שלם".

ויעויין עוד, בפירושו של רבינו דוד אבודרהם זיע"א ¹⁸³:

"והטעם, דרך משל, לומר -

כי יעקב אבינו, תפש לאליהן ה-נ' משמו בתורה, משכון, עד שיבוא עם משיח בן
דוד, המוכתר בשישה מידות,

שנאמר במשיח ¹⁸⁴, 'ונקה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח
דעת ויראת ה',

ואז יחזיר לו ה-ו', ויהיה שמו שלם".

ח. על מאמר הכתוב בפרשת "בלק" ¹⁸⁵, "וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן
הכהן, ויקם מתוך העדה, ויקח רמח בידו", כתב ה"זוהר הקדוש" ¹⁸⁶:

"מאי חמא?

חמא מ', את, דא דהוה טאס ברקיעא,

ודא הוא סימנא דמלאך המות, דבעיא לאתבנא באת וא"ו ואת ת'.

מה עבד פנחס, דהוה מתלבש ביצחק?

פדין נטיל ההוא את מ', וחסף ליה, וחבר ליה בהדיה.

כיון דחמא מלאך המות - דפנחס חסף ליה לההוא מ' בהדיה, מיד תב לאחורא.

¹⁸² תהילים, יד' - ז'.

¹⁸³ סדר מוצאי שבת.

¹⁸⁴ ישעיה, יא' - ב'.

¹⁸⁵ במדבר, כה' - ז'.

¹⁸⁶ חלק ג', דף רלז' ע"א.

מאי טעמא?

בגין דכד קני בלביה פינחס, אתלבש ביצחק, ואסתלק למהוי בחושבנא ר"ח,

והכי סליק שמייה ר"ח, והכי סליק יצחק.

פיון דחמא לאת מ' טאס ברקיעא, חטף ליה, וחבר ליה בהדיה, ואתעביד מיד
רמ"ח,

הדא הוא דכתיב, 'ויקח רמח בידו' ¹⁸⁷.

וביאור דבריו הקדושים ¹⁸⁸, כך הם:

דהנה, הגימטריא של "פנחס", עולה למניין 198,

שהוא כמניין "יצחק", המרמז על ג' עבירות החמורות שבתורה.

שכן, בעניין "עבודה זרה", נאמר ¹⁸⁹, "וישכמו ממחרת, ויעלו עלת ויגשו שקמים,
וישב העם לאכל ושתו, ויקמו לצחק",

¹⁸⁷ ותרגום דבריו הקדושים:

מה ראה?

ראה אות מ', אות זו שהיתה טסה ברקיע,

וזהו סימן של מלאך המות, שרוצה להבנות באות וא"ו אות ת'.

מה עשה פנחס, שהיה מתלבש ביצחק?

אז נטל מ' ההיא, וחטף אותו, וחבר אותה עמו.

פיון שראה מלאך המות - שפנחס חטף לו אות מ' ההיא עמו, מיד שב לאחוריו.

מה הטעם?

משום שכאשר קנא פנחס בלבו, התלבש ביצחק, והתעלה להיות בחשבון מאתים ושמונה,

וכך עולה שמו במאתים ושמונה, וכן עולה יצחק.

פיון שראה לאות מ' עפה ברקיע, חטף אותה וחבר אותה עמו, ונעשה מיד מאתים וארבעים ושמונה,

וזהו שקטוב, 'ויקח רמח בידו'.

¹⁸⁸ על פי מה שכתב בספר "בן לאשרי - ברכה משולשת" (פרשת "פינחס", עמודים קסט'-קע'), ובספר "באתי
לארמוני" (פרשת "פינחס", עמודים רס'-רסא').

ובעניין **"גילוי עריות"**, נאמר ¹⁹⁰, **"וַתִּקְרָא לְאִשְׁתּוֹ בֵּיתָהּ, וַתֹּאמֶר לָהֶם, לֹאֲמֹר, רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עֲבָרִי לְצַחֵק בָּנוּ, בָּא אֵלַי לְשֹׁכֵב עִמִּי, וְאֶקְרָא בְּקוֹל גְּדוֹל"**,
ובעניין **"שפיכות דמים"**, נאמר ¹⁹¹, **"וַיֹּאמֶר אֲבִיךָ אֶל יוֹאָב, יִקְוֹמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ, וַיֹּאמֶר יוֹאָב יִקְמוּ"**.
ובאותה השעה, שהיה זמרי בן סלוא חוטא יחד עם כזבי בת צור, היו בעם ישראל את ג' העניינים הללו,
"עבודה זרה" ו**"גילוי עריות"**, כפשוטו ¹⁹²,
ו**"שפיכות דמים"**, שכן, על ידם פרצה המגפה בעם ישראל.
וכאשר קם פנחס לקנאות למען כבוד שמים, נְתַסְפָּה לו האות י', וכמאמר הכתוב ¹⁹³, **"פִּינְחָס"**,
והנה, הגימטריא של **"פִּינְחָס"**, עולה למניין 208,
שהוא כמניין **"יצחק"**,
והיינו, שכאשר נֶאָזַר **"פנחס"** במידת הגבורה, התלבשה בו מידתו של יצחק אע"ה - הֶנְאָזַר בגבורה, ומעתה נקרא שמו **"פינחס"**.
וסיבת הדבר, שֶׁנֶּאָזַר פנחס במידת הגבורה:
הוא, מחמת שראה את האות מ' עפה ברקיע, ואז הוא הבין, שאות זו, רוצה להתחבר יחד עם האותיות ו-ת, עד שהם יגיעו לכלל מילת **"מות"**.
שכן, עיקר החלק הרע של מלאך המוות, הוא באות מ', וכפי שְׁמוֹרָה שמו - סמא"ל,

¹⁸⁹ שמות, לב' - ו'.

¹⁹⁰ בראשית, לט' - יד'.

¹⁹¹ שמואל ב', ב' - יד'.

¹⁹² סנהדרין, פב' ע"א.

¹⁹³ במדבר, כה' - ז'.

כי כאשר תוציא את האות מ' מתוך שמו, יעלה בידך השם הקדוש סא"ל, שהוא אחד מתוך עב' שמות.

והנה, המניין של המילים - "יצחק" ו"פינחס", הם כמניין האותיות ר-ח, ולפיכך, כאשר חטף "פינחס" את האות מ' ממלאך המוות, הגיעו האותיות ר-ח, לכלל שם "רמח",

וכמאמר הכתוב ¹⁹⁴, "וַיִּקַּח רִמְח בְּיָדוֹ".

והנה, כתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ¹⁹⁵:

"דע, שיצחק נתגלגל בפינחס, ועשיו נתגלגל בזמרי.

ולפי שהיה ליצחק שהוא דין, להרוג את עשיו,

ולא די שלא הרג אותו, אלא שהיה אוהב אותו, על כי ציד בפיו ¹⁹⁶,

ונראה לרשעים, שאין דין למעלה.

ואחר שנתגלגל בזמרי, לא רצה לתקן את עצמו, וחזר לסורו.

סיבב הקדוש ברוך הוא, שיתגשם יצחק בגוף פעם שנית,

כדי להינקם מעשיו, ולהראות שיש דין למעלה.

ובא פינחס, להרוג אותו".

וכתב בזה מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹⁹⁷:

שדבר זה, נרמז באותיות שמו של "זמרי",

שכן, "זמרי", נוטריקון: זָמֵר מַעֲשֵׂוֹ רָעָתוֹ יִשָּׁג ¹⁹⁸.

¹⁹⁴ במדבר, כה' - ז'.

¹⁹⁵ בספרו הקדוש "גלגולי נשמות", (ליקוטים, אות קנג' - פינחס).

¹⁹⁶ בראשית, כה' - כח'.

¹⁹⁷ בספרו הקדוש "בך יברך ישראל", (מערכת ז', אות לט').

¹⁹⁸ היינו:

זמרי, היה משורשו של עשיו,

ועיין עוד בזה, בדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁹⁹, ובדברי הגה"ק רבינו מנצור בן שמעון זיע"א²⁰⁰.

והנה, ידוע ומפורסם העניין²⁰¹, **כי פינחס הוא אליהו**, ולהלן יתבאר סוד העניין.

ט. ועתה, נבאר בזה כמה הקדמות. וכדלהלן:

א. ידוע ומפורסם לכל, עניין "עשר ספירות" של הנהגת כבודו ומלכותו יתברך בעולם, המבוארים ב"תיקוני הזוהר הקדוש"²⁰²: **"כתר, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות"**.

והנה, **הספירה השישית שבמניין זה, היא "מידת תפארת"**, אשר היא מידתו של יעקב אע"ה.

ומשכך, כתב רבינו בחיי זיע"א, על מאמר הכתוב בפרשתו²⁰³, **"וַיִּזְכְּרֵי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאֶת אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאֶת אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר, וְהָאֶרֶץ אֶזְכֹּר"**:

שהאות ו', המופיעה במילת **"יַעֲקֹב"**, **מרמזת על מידתו של יצחק אע"ה**, **"מידת התפארת"**.

ולהלן יתבארו בסייעתא דשמיא דבריו הקדושים והטהורים.

ב. עוד יש לך לדעת, את דבריו הקדושים והטהורים, של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א²⁰⁴, על מאמר הכתוב הנ"ל:

"אמרו רבותינו ז"ל²⁰⁵, 'וַיִּשָּׂם ה' לְקֵיִן אוֹתִי²⁰⁶, אוֹת ו', דְּהוּא חַיִּים.

ולפיכך, הוא השיג את רעתו, שבא פינחס והרגו.

¹⁹⁹ בספרו הקדוש "מדבר קדמות", (מערכת ז', אות ו'. מערכת פ', אות ד').

²⁰⁰ בספרו הקדוש "שמן המאור", (פרשת "בלק", במדבר, כה' - ו').

²⁰¹ "ילקוט שמעוני", (פרשת "פינחס", רמז תשעא').

וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁰² "פתח אליהו", (הקדמה, דף יז' ע"א).

²⁰³ ויקרא, כו' - מב'.

²⁰⁴ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "בלק", אות טז').

והיינו דְּשָׁאָלָה רחב²⁰⁷, 'וְנִתְּתָם לִי אוֹת אֶמֶת', סימנא דחיי בעאת מיניהו, כמו
שכתב בזוהר הקדוש²⁰⁸.

ואפשר, דמשום הכי, כתיב לפעמים 'יַעֲקֹב' מלא ו',

להודיע, דיעקב אע"ה לא מת²⁰⁹,

ומשום הכי, כתיב ב-ו', אות חיים".

ומדבריו הקדושים למדנו, שהאות ו', מרמזת על עניין החיים.

ולהלן יתבארו בסייעתא דשמיא דבריו הקדושים והטהורים.

ג. בעניין הקללות האמורות בפרשתן, דרשו רבותינו ז"ל²¹⁰:

"רַבִּי אֲבָא בְּרִיהַ דְּרַבִּי חִזְיָא, בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן, אָמַר -

חֲשַׁבְתִּי בְּרָכוֹת, חֲשַׁבְתִּי קְלָלוֹת,

בְּרָכוֹת, מֵאֵל"ף²¹¹ עַד תִּי"ו²¹²,

קְלָלוֹת, מִן וִי"ו²¹³ עַד הִ"א²¹⁴.

²⁰⁵ "זוהר הקדוש", (חלק א', דף רמא' ע"ב).

²⁰⁶ בראשית, ד' - טו'.

²⁰⁷ יהושע, ב' - יב'.

²⁰⁸ חלק א', דף רמא' ע"ב.

²⁰⁹ תענית, ה' ע"ב.

²¹⁰ ויקרא רבה, פרשה לה', א'.

²¹¹ היינו:

"אם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ, וְאֵת מִצְוֵי תִשְׁמְרוּ, וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם", (ויקרא, כו' - ג').

²¹² היינו:

"אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מֵהֵיטֵל לָהֶם עֲבָדִים, וְאֲשַׁבֵּר מִטַּת עֲלֵיכֶם, וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם
קוֹמָמִיּוֹת", (ויקרא, כו' - יג').

²¹³ היינו:

ולא עוד, אלא שֶׁהַן הַפּוֹכוֹת.

אָמַר רַבִּי אֲבִין -

אִם זָכִיתָ, הָרִינִי הוֹפֵךְ לָכֶם קִלְלוֹת לְבָרְכוֹת!

אִימָתִי?

כְּשֶׁתִּשְׁמְרוּ אֶת תּוֹרָתִי!

הָדָא הוּא דְכָתִיב ²¹⁵, 'אִם בְּחִקְתִּי תִלְכוּ'.

ד. ובביאור המדרש הלזה, כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ²¹⁶, וזה תורף דבריו:

כאשר האיש הישראלי, הופך את ענייניו הגשמיים אל הקדושה,

אזי, מהפך לו הבורא ית"ש, את הקללה לברכה,

מכוח הדין, של "מידה כנגד מידה".

והנה, עניין זה של הפיכת הקללה לברכה, הרי הוא בגדר "פלא", ושורש עניינו מן מידת "נורא" שהיה מוכתר בו יעקב אע"ה:

וכפי שכתב ה"זוהר הקדוש" ²¹⁷, "וְהַנּוֹרָא" ²¹⁸, דָּא יַעֲקֹב,

ועוד כתב ²¹⁹, "כתר עליון, איהו פלא, וביה עמודא דאמצעיתא - דאתקרי נורא עביד פליאן, הדא הוא דכתיב ²²⁰, 'נורא תהלת, עשה פלא'".

"וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְחֻקֵּיהֶם, אֲשֶׁר אֲנִי מֵצֹנֶךָ הַיּוֹם, וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה, וְהִשְׁיגוּךָ", (דברים, כח' - טו').

²¹⁴ היינו:

"וְהִשְׁיבְךָ יְהוָה מִצָּרִים בְּאֲנִיּוֹת, בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ לֹא תִסִּיף עוֹד לִרְאֹתָהּ, וְהִתְמַכְרְתָּ שֵׁם לֹאִיבֶיךָ - לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת, וְאִין קִנְיָה", (דברים, כח' - ח').

²¹⁵ ויקרא, כו' - ג'.

²¹⁶ בפרשתו, (עמודים תרו'-תריד').

²¹⁷ חלק ב', דף עט' ע"א.

²¹⁸ דברים, י' - יז'.

²²¹ "נמצא, שעשיית הפלא, היא מכוחו ובזכותו של יעקב, 'עמודא דאמצעיתא', הנקרא בשם 'נורא',

והיינו, בגלל שמידתו 'תפארת', היא לפאר את השם יתברך במעשיו,

כמו שכתב בזוהר הקדוש ²²² : 'אמר יעקב, חלילה, דהא אָנא כָּל מה דְּעִבְדִּנָּא, לְשֵׁם יְקָרָא דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא עֲבִידִנָּא' ²²³ ,

ומידה כנגד מידה, מאחר שמבטל רצונו מפני השם יתברך, ועושה כל מעשיו אך ורק לשמו יתברך,

לפיכך, מהפך דין לרחמים, וברכה לקללה,

כמו שנאמר ²²⁴ , 'בִּטְלָא רְצוֹנָךְ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, כְּדִי שְׂיִבְטַל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ' .

ולאחר שהביא רבינו זיע"א, לדבריו של רש"י הקדוש - בעניין נטילת המשכון של יעקב אע"ה מאליהו הנביא ²²⁵ , כתב וזה לשונו :

"בא וראה, נפלאות תמים דעים ... לדברינו, שהגאולה תהיה בבחינת זו של 'נורא', שהיא בחינת יעקב, יובן היטב.

ונוסיף עוד ביאור בזה, על פי מה שמצינו ²²⁶ , 'שאתה כובש ברחמים את מידת הדין',

והנה, יעקב, הוא מידת הרחמים,

²¹⁹ "זוהר חדש", (תיקונים, כרך ב' דף סה' ע"א).

²²⁰ שמות, טו' - יא'.

²²¹ לשון קודשו של רבינו זיע"א.

²²² חלק א', דף קסא' ע"א.

²²³ ותרגום דבריו הקדושים:

"אמר יעקב, חלילה, שהרי אני כל מה שעשיתי, לשם כבוד המלך הקדוש עשיתי".

²²⁴ מסכת אבות, פרק ב' משנה ד'.

²²⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²²⁶ "ילקוט שמעוני", (פרשת "ואתחנן", רמז תתיד').

כמו שכתב בזוהר הקדוש ²²⁷ : בַּשְּׁעֵתָא דְּעָאקוּ לְבָנוּי דְּיַעֲקֹב, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲחִמִּי קָמִיָּה דְּיוֹקָנָא דְּיַעֲקֹב וְחִיִּיס עַל עֲלָמָא,
כְּמָה דְּאֵתָּא אִמֶּר ²²⁸ , יִזְכְּרֵתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, יַעֲקֹב בְּוֹא'וּ,
אֲמַאי בְּוֹא'וּ?
בְּגִין דְּאִיְהוּ דְּיוֹקָנָא דְּיַעֲקֹב מִמֶּשׁ ²²⁹ .
וּמַצִּינוּ עוֹד בְּדַבְרֵי הַזֶּה הַקְדוּשׁ ²³⁰ : מַאי טַעְמָא יַעֲקֹב קְדָמָא הָכָא?
אֵלָּא, בְּגִין דְּיַעֲקֹב כָּלְלָא דְּאַבְהֶוּ, וְהוּא אֵילָנָא קְדִישָׁא,
בְּגִין כֵּךְ, וְ' דְּשָׁמָא קְדִישָׁא בִּיה אֲחִידָא, וְהָכִי קְרִינוּ יַעֲקֹב בְּ-ו' ²³¹ .
נִמְצָא, שְׁאוֹת ו', מוֹרָה עַל בַּחֲנִינֵי יַעֲקֹב מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא מִידַת הַרְחָמִים,
וּלְפִיכֵךְ, נִטַּל יַעֲקֹב אוֹת ו' דִּיִּיקָא, מִשְׁמוֹ שֶׁל אֱלֹהִים.
וּנְפֵלָא בִּזְהָ, לְהַבִּין בְּדֶרֶךְ רִמּוֹ, מַה שֶּׁלֶקַח ה' פַּעֲמִים -
וְהֵינּוּ, לְרִמּוֹ עַל מֵאֲמָרָם ²³² , קְלָלוֹת, מִן וִי' ²³³ וְעַד ה"א ²³⁴ ,

²²⁷ חלק א', דף קסח' ע"א.

²²⁸ ויקרא, כו' - מב'.

²²⁹ ותרגום דבריו הקדושים:

בְּשַׁעֲרָה שְׁצֵרָה לְבָנֵי יַעֲקֹב, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֶה אֶת דְּמוּת יַעֲקֹב וְחֵס עַל הָעוֹלָם,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא, כו' - מב'), יִזְכְּרֵתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, יַעֲקֹב בְּוֹא'וּ,
לְמָה בְּוֹא'וּ?

מִשּׁוּם שֶׁהוּא דְּמוּת שֶׁל יַעֲקֹב מִמֶּשׁ.

²³⁰ חלק ג', דף סו' ע"ב.

²³¹ ותרגום דבריו הקדושים:

מַה הַטַּעַם יַעֲקֹב רָאשׁוֹן כָּאן?

אֵלָּא, מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב הוּא כָּלֵל הָאֲבוֹת, וְהוּא הַעֵץ הַקְדוּשׁ,

מִשּׁוּם כֵּךְ, ו' שֶׁל הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ אֲחוּזָה בּוֹ, וְכָר קוֹרָאִים יַעֲקֹב בְּ-ו'.

ורמז בזה, שלעתיד לבוא, תתהפך הקללה לברכה, באמצעות ה' פעמים ו', שלקח מאליהו, הרומזים על הקללה, כאמור,

כי הגאולה תהיה בזכות יעקב, ובמידתו 'נורא',

כאמור ²³⁵, 'הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, לִפְנֵי בֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא'."

ל. זאת תורת העול"ה:

א. מידת הדין, עולה ומקטרגת בכל זמן ועת, בעבור שלא השתעבדו בני ישראל 430 שנה בפועל ²³⁶.

והנה, בתוך אותם ה-ד' לשונות של גאולה, ישנו עוד לשון, והוא "וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי, לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב, וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרְשָׁה, אֲנִי יְהוָה" ²³⁷,

והנה, כאשר נתבונן בתוך כל אותם הלשונות, נראה, שישנם ה' לשונות המתחילות באות ו', והם:

"וְהוֹצֵאתִי" ²³⁸, "וְהִצַּלְתִּי" ²³⁹, "וְגִאֲלְתִּי" ²⁴⁰, "וְלָקַחְתִּי" ²⁴¹, "וְהִבֵּאתִי" ²⁴².

²³² וכמו שנתבאר באות זו, בסעיף קטן ג'.

²³³ היינו:

"וְהִיָּה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְחֻקָּתָיו, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם, וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה, וְהִשְׁיגוּךָ", (דברים, כח' - טו').

²³⁴ היינו:

"וְהִשְׁיבְךָ יְהוָה מִצְרַיִם בְּאֲנִיּוֹת, בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ לֹא תִסֵּיף עוֹד לִרְאֹתָהּ, וְהִתְמַכְרְתָם שָׁם לְאִיִּבֶיךָ - לַעֲבָדִים וּלְשִׁפְחוֹת, וְאֵין קִנְיָה", (דברים, כח' - no').

²³⁵ מלאכי, ג' - כג'.

²³⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²³⁷ שמות, ו' - ח'.

²³⁸ שמות, ו' - ו'.

ומעתה, מצינו עניין נוסף, שבו מתקיים ה' פעמים האות ו'.
והנה, אותו הלשון - והיינו האות ו' החמישית, אשר כנגדה אין עוד "כוס" בעבור
מיתוק הדינים,
הרי היא מְכֻנֶּנֶת כנגד אותם פו' שנים, אשר נשתעבדו בהם בפועל.
ומאידך, אותם ה-ד' לשונות, שכנגדן נתקנו ה-ד' כוסות,
הרי הן, כנגד אותן שמד' שנים, אשר בהם לא נשתעבדו בפועל²⁴³.
ב. בכדי למתק את מידת הדין, בבחינת מיתוק הדין של יעקב אע"ה²⁴⁴, צריך
האדם לעסוק בדברי התורה הקדושה, אשר הם בבחינת יעקב אע"ה,
וכמאמר הכתוב²⁴⁵, "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים",

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם, וגאלתי
אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

²³⁹ שמות, ו' - ו'.

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם, וגאלתי
אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

²⁴⁰ שמות, ו' - ו'.

"לכן אמר לבני ישראל אני יהוה, והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם, וגאלתי
אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים".

²⁴¹ שמות, ו' - ז'.

"ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלהים, וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות
מצרים".

²⁴² שמות, ו' - ח'.

"והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי, לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב, ונתתי אתה לכם מורשה,
אני יהוה".

²⁴³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁴⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁴⁵ בראשית, כה' - כז'.

וכמאמר הכתוב ²⁴⁶, "וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִמִּשְׁנָתוֹ", וכדרשתם של רבותינו ז"ל בזה ²⁴⁷,
"וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִמִּשְׁנָתוֹ".

ג. רק על ידי כך תבוא הגאולה, "כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות,
אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה" ²⁴⁸.

ומחמת שיעקב אע"ה ומשה רע"ה דבוקים וחבוקים זה בזה ²⁴⁹,
אזי, הכל תלוי בדברי התורה הקדושה.

ד. הוא הוא התנאי שֶהִתְנָה הנביא מלאכי ²⁵⁰, "זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי, אֲשֶׁר
צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחָרֵב - עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים",

תנאי הקודם להבטחתו ²⁵¹, "הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, לִפְנֵי בֹא יוֹם
יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. וְהָשִׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בְּנִים וְלֵב בְּנִים עַל אֲבוֹתָם, פֶּן אֲבֹא
וְהִפֵּיתִי אֶת הָאָרֶץ חֲרָם".

ה. דבר זה, רמוז באות ו', אשר היא "מידת התפארת ואות החיים" ²⁵²,
שכן, התורה הקדושה הרי היא בבחינת "חיים",

וכמאמר הכתוב ²⁵³, "עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ, וְתִמְכֶּיהָ מְאֹשֵׁר".
וכדברי רבותינו ז"ל ²⁵⁴:

"גְּדוּלַּת תּוֹרָה, שֶׁהִיא נֹתֶנֶת חַיִּים לַעֲשִׂיהָ, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

²⁴⁶ בראשית, כח' - טז'.

²⁴⁷ בראשית רבה, פרשה סט', ז'.

²⁴⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁴⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

²⁵⁰ ג' - כב'.

²⁵¹ ג', כג' - כד'.

²⁵² וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁵³ משלי, ג' - יח'.

²⁵⁴ מסכת אבות, פרק ו' משנה ז'.

וְשִׁנְאֶמְרָ 255 , 'כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא'.
וְאוֹמְרָ 256 , 'רַפָּאוֹת תִּהְיֶה לְשָׂרְךָ, וְשָׁקוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ'.
וְאוֹמְרָ 257 , 'עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְתִמְכֶּיָּה מְאֹשֶׁר'.
וְאוֹמְרָ 258 , 'כִּי לוֹיֵת חֵן הֵם לְרֹאשְׁךָ, וְעֲנָקִים לְגִרְתְּךָ'.
וְאוֹמְרָ 259 , 'תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לוֹיֵת חֵן, עֲטֹרַת תִּפְאֶרֶת תִּמְגֶּנֶךָ'.
וְאוֹמְרָ 260 , 'כִּי בִי יִרְבוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים'.
וְאוֹמְרָ 261 , 'אַרְךָ יָמִים בְּיָמִינָהּ, בְּשִׁמְאוּלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד'.
וְאוֹמְרָ 262 , 'כִּי אַרְךָ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים, וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ'.
וְאוֹמְרָ 263 , 'דְּרָכֶיךָ דְּרָכֵי נֵעַם, וְכָל נְתִיבוֹתֶיךָ שָׁלוֹם'."
וּכְמוֹ כֵּן, דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה הֵינָם בְּבַחֲיִנַת "מִידַת הַתִּפְאֶרֶת",
וּכְמֵאֲמָרוֹ שֶׁל רַבִּי הַקְדוֹשׁ 264 : "כָּל שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת לְעוֹשֶׂיָהּ, וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן
הָאָדָם".
ו. נִשְׁמַתּוֹ שֶׁל יִצְחָק אֲע"ה, הַתְּגַלְגָּלָה בְּפִינְחָס קִנְאָה 265 ,

255 משלי, ד' - כב'.

256 משלי, ג' - ח'.

257 משלי, ג' - יח'.

258 משלי, א' - ט'.

259 משלי, ד' - ט'.

260 משלי, ט' - יא'.

261 משלי, ג' - טז'.

262 משלי, ג' - ב'.

263 משלי, ג' - יז'.

264 מסכת אבות, פרק ב' משנה א'.

265 וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר לְעִיל בְּאוֹת ח'.

ולפיכך, נאמר בו ²⁶⁶, "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם, ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי",

וקנאה זו, היא היא בחינת "מידת הגבורה", של יצחק אע"ה.

ומחמת ש- "פינחס הוא אליהו" ²⁶⁷,

נאמר בו ²⁶⁸, "ויאמר, קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות, כי עזבו בריתי בני ישראל, את מזבחתיד הקסו, ואת נביאיד הקרגו בקרב, ואנתר אני לבדי, ויבקשו את נפשי לקחתה",

וקנאה זו, היא היא בחינת "מידת הגבורה", של יצחק אע"ה.

ומשכך, כביכול, אין אליהו הנביא יכול לקיים את גאולתם של עם ישראל, כאשר תתגבר עליהם מידת הדין, על עוזבתם את תורתו של הבורא ית"ש,

וחלילה וחס, לא תהיה תקומה לגאולתם.

ולפיכך, יעקב אע"ה, נטל ממנו את האות נ' למשכון ²⁶⁹:

שכן, כבר נתבאר ²⁷⁰, שהאות נ' אות חיים, מלמדת על "חיים שיש בהם אהבת תורה",

וכאשר יתקיים בעם ישראל עניין התורה, בתיקונו ובשלימותו,

אזי, יתמתקו הדינים ותחוש גאולתם ברחמים.

שכן, הוא התנאי שהתנה הנביא מלאכי ²⁷¹, "זכרו תורת משה עבדי, אשר צויתי אותו בקרב - על כל ישראל, חקים ומשפטים",

²⁶⁶ במדבר, כה' - יא'.

²⁶⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁶⁸ מלכים א', יט' - י'.

²⁶⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁷⁰ באות זו, סעיף קטן ה'.

²⁷¹ ג' - כב'.

תנאי הקודם להבטחתו²⁷², "הִנֵּה אֲנִכִּי שָׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. וְהָשִׁיב לִב אֲבוֹת עַל בָּנִים וְלִב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם, פֶּן אֲבוֹא וְהִכִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חָרָם".

ז. מכוח כך, קללות שבתורת כהנים, והיינו הקללות האמורות בפרשתן, נקראים קודם עצרת:

שכן, בחינת "קללות", הן הם בחינת "התגברות הדינים", על העדר דברי התורה הקדושה מעם ישראל,

ומחמת שבעצרת נידונין על פירות האילן²⁷³, והיינו דברי התורה הקדושה²⁷⁴, אזי, כאשר עם ישראל יגבירו חיילים לדברי התורה הקדושה, יתמתקו הדינים ויסתלקו הקללות.

וממילא, לא זו בלבד ש-"תכלה שנה וקללותיה", אלא, ש-"תחל שנה וברכותיה",

שכן, זוהי דרכם של הצדיקים, להפוך את מידת הדין למידת הרחמים, וכדרכו של יעקב אע"ה²⁷⁵.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁷² ג', כג' - כד'.

²⁷³ ראש השנה, פרק א' משנה ב'.

²⁷⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

²⁷⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד